جستارهای زبانی
دوماهنامهٔ علمی- پژوهشی
د۱۰، ش۶ (پیاپی ۵۴)، بهمن و اسفند ۱۳۹۸، صص۲۶۱-۲۸۳

بررسی سازوکارهای زبانی تشخیص سرقت در ترجمه بر اساس الگوی تارل

پروانه معماریان[۱]، فرهاد ساسانی[۲*]

۱. دانشجوی دکتری زبان‌شناسی، دانشگاه الزهرا، تهران، ایران.
۲. دانشیار زبان‌شناسی، دانشگاه الزهرا، تهران، ایران.

دریافت: ۹۷/۱۰/۱۷ پذیرش: ۹۷/۱۱/۲۸

چکیده

پژوهش حاضر با رویکرد زبان‌شناسی قضائی به بررسی و واکاوی چهار نسخهٔ ترجمه‌شده از رمان ***مزرعهٔ حیوانات*** نوشتهٔ جورج اورول می‌پردازد. هدف پژوهش حاضر نشان‌دادن سازوکارهای زبانی تشخیص سرقت میان نسخه‌های متفاوت چند ترجمه از یک اثر یکسان بر اساس شباهت‌ها و تفاوت‌های متنی است. ***مزرعهٔ حیوانات*** از سال ۱۳۴۸ تا به امروز بیش از هفتاد بار از سوی مترجمان مختلف به زبان فارسی ترجمه شده است. از این رو، داده‌های پژوهش حاضر بر اساس فاصله‌های زمانی تقریباً بیست‌ساله از میان چهار نسخهٔ ترجمهٔ موجود از این کتاب انتخاب شده است. داده‌های پژوهش بر اساس الگوهای تشخیص سرقت زبانی که از سوی تارل (2004) ارائه شده است، بررسی و تحلیل شده‌اند. نتایج پژوهش حاکی از گزارش یک مورد سرقت زبانی در میان داده‌های مورد بررسی است. متن سرقت‌کننده به لحاظ شباهت واژگانی ۷۳.۵ درصد و به لحاظ شباهت عبارت‌ها ۴۲.۶ درصد با متن سرقت‌شده هم‌پوشی دارد، این در حالی است که به لحاظ واژه‌های منحصربه‌فرد تفاوت این دو متن با یکدیگر با نسبت ۱۷.۶ درصد به ۱۵.۱۶ درصد است. همچنین، این دو متن ۳۵ واژه و ۲۲ عبارت مشترک دارند که تنها یک بار در متن به‌کار رفته‌اند.

واژه‌های کلیدی: زبان‌شناسی قضائی، سرقت زبانی، ترجمه، بازترجمه، ***مزرعهٔ حیوانات***.

* نویسندهٔ مسئول مقاله: E-mail: fsasani@alzahra.ac.ir

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2024-05-05]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1398.10.6.9.1]

۱. مقدمه

زبان‌شناسی قضائی[۱] علمی میان‌رشته‌ای است که در آن از ابزارهای زبان‌شناختی به منظور ارائهٔ راهکارهایی برای مسائل دادگاهی و قضائی استفاده می‌شود. در کلی‌ترین مفهوم، زبان‌شناسی قضائی فصل مشترک زبان، جرم و قانون است. السون (2008) معتقد است هر متنی به‌طور بالقوه این قابلیت را دارد که به‌عنوان متنی قضائی تلقی شود؛ ازجمله می‌توان به متن‌هایی اشاره کرد که در آن‌ها سرقت زبانی[۲] رخ داده است. سرقت زبانی یا سخن‌ربایی به‌مثابهٔ نوعی تخلف، در آثار ادبی، تجاری، آموزشی، صنعتی، علمی، پژوهشی و مانند آن‌ها رخ می‌دهد و توجه افراد حوزه‌های مختلفی ازجمله وکلا، آموزگاران، ناشران، مهندسان رایانه، طراحان نرم‌افزاری، زبان‌شناسان رایانشی، زبان‌شناسان قضائی[۳] را به خود جلب کرده است. در فارسی از این اصطلاح عموماً به‌عنوان سرقت ادبی، سخن‌ربایی و انتحال یاد شده است (فضیلت، ۱۳۹۲: ۷۰). در انگلیسی از این اصطلاح با عنوان‌های دزدی[۴] و فریب[۵] (Schaaf, 2005)، وام‌گیری متنی[۶] (Suh, 2008) و بینامتنیت تخلف‌کارانه[۷] (Yang, 2014) یاد شده است. در پژوهش حاضر واژهٔ سرقت زبانی به این دلیل که اصطلاحی فراگیرتر است، به جای اصطلاح سرقت ادبی به‌کار رفته است.

اَنجلیل کارتر[۸] (2000) سرقت زبانی را کاربرد بدون اطلاع از متنی که شخصی دیگر آن را به‌وجود آورده است و اُلسون[۹] (2008) آن را دزدی واژه‌ها و اندیشه‌های دیگران معرفی می‌کند. کلتارد[۱۰] (2005) آن را دزدی یا کاربرد منبع، بدون ذکر آن از سوی دیگری دانسته و از آن به‌عنوان مسئلهٔ مهم تشخیص مؤلف[۱۱] یاد کرده است. کلتارد و جانسون (2007) نیز به پیروی از مادوکس[۱۲] (1991) آن را جدی‌ترین جرم شناخته‌شده ضد دانش و پژوهش عنوان کرده‌اند.

مفهوم سرقت با مفهوم مالکیت فکری در هم تنیده شده است و نگرش منفی به سرقت زبانی، به‌عنوان برداشت غیرقانونی ایده‌ها، برگرفته از مالکیت فکری است که با خلاقیت و خلق اثر در ارتباط است. بر اساس مادهٔ قانون ۲ لایحهٔ حمایت از مالکیت فکری در ایران، ازجمله موارد آثار ادبی ـ هنری عبارت است از: اثر کتبی از قبیلِ کتاب، رساله، مقاله و هر نوشتهٔ دیگر اعم از دست‌نوشتهٔ چاپی، الکترونیکی یا هر شکل دیگر و بر اساس مادهٔ ۳ این لایحه، اثر اشتقاقی با

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2024-05-05]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1398.10.6.9.1]

رعایت حقوق پدیدآورنده یا پدیدآورندگان اثر اصلی، مورد حمایت قانون مؤلفان، مصنفان و هنرمندان خواهد بود (نک: لایحهٔ حمایت از مالکیت فکری، ۱۳۹۳: ٥).

در پژوهش حاضر، به بررسی سرقت در آثار ترجمه‌شده از منظر روش‌شناختی رویکرد زبان‌شناسی قضائی توجه شده است. به نظر سوساسیلوا[۱۳] (173 :2013) ترجمه صرفاً انتقال متن از زبانی به زبان دیگر نیست؛ بلکه فرایند پیچیدهٔ انتقال معنی واژگانی ـ دستوری در سطح جمله و کلام است و به‌عنوان مفهومی بسیار گسترده دارای بازنمایی‌ها و انواع مختلفی است، مانند ترجمهٔ ادبی، ترجمهٔ ماشینی، ترجمهٔ شفاهی، ترجمهٔ هم‌زمان، ترجمهٔ تحت‌الفظی، ترجمهٔ آزاد و غیره. سوسا سیلوا (2013) سرقت زبانی از طریق ترجمه را به دو گونه طبقه‌بندی کرده است:

سرقت نوع اول: سرقت از متن اصلی (متن ترجمه‌نشده) به متن ترجمه‌شده (سرقت ترازبانی[۱٤]).

سرقت نوع دوم: سرقت از یک ترجمه به ترجمه‌ای دیگر (یا سرقت بین دو یا چند ترجمه از یک اثر یکسان).

سرقت نوع اول زمانی رخ می‌دهد که متن زبان A که از طریق مؤلف A نوشته‌شده به زبان B ترجمه شود و مترجم به‌عنوان مؤلف یا نویسندهٔ متن اولیه‌ایی که ترجمه شده است، مطرح شود. به عبارت دیگر، به نظر تارل[۱٥] (7 :2004) این نوع سرقت ترازبانی شامل ترجمهٔ یک متن از یک زبان به زبان دیگر و سپس چاپ متن ترجمه‌شده در کشوری دیگر به‌عنوان اثر اولیه است. این نوع سرقت مخاطبان گسترده‌ای دارد و دارای پیامدهای قانونی، شامل تخطی از حق چاپ و حق نشر است.

سرقت نوع دوم، سرقت بین دو یا چند ترجمه از یک اثر یکسان است که به‌طور خاص برای اولین بار در تارل (2004) به آن توجه شد. در این نوع سرقت، یک متن اصلی از سوی چند مترجم در بازه‌های زمانی متفاوت ترجمه می‌شود و درواقع، نمونه‌های سرقت، میان آثار ترجمه‌شده از متن یکسان مشاهده می‌شود.

پرسشی که اینجا در ذهن مخاطب مطرح می‌شود این است که چه انگیزه‌ای سبب می‌شود این دسته از متن‌ها در ردیف متن‌های قضائی بررسی و واکاوی شوند؟ باید گفت هنگام ترجمهٔ جدید از یک متن یکسان، فرض اول این است که لایهٔ مشترکی در این ترجمهٔ جدید

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2024-05-05]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1398.10.6.9.1]

و ترجمه‌های قبلی وجود دارد؛ اما پیش‌فرض هر ترجمهٔ جدید این است که مترجم مایل بـه ارائـهٔ کار جدیدی است، یعنی آن چیزی که در ترجمه‌های پیشین وجود نداشته است.

لیتون[۱۶] (1994) بر این باور اسـت کـه متـرجم در بازترجمـهٔ یـک مـتن، نـاگزیر از بررسـی ترجمه‌های پیشین است تا به نوعی خلأهای پیشین را پـر کنـد و همـین امـر سـبب فـراهم‌آمـدن بستری برای سرقت زبانی می‌شود. تشخیص این میزان که مترجم تـا چـه انـدازه از مـتن قبلـی تأثیر پذیرفته، دشوار است. لیتون (71 :1994) معتقد است بایـد مـرزی میـان اسـتفادهٔ موجـه و ناموجه از ترجمه‌های موجود برای خلق نسخه‌های بهتر تعیین شـود. هنگـامی‌کـه متـرجم قصـد بازترجمهٔ یک نسخهٔ ازپیش‌ترجمه‌شده را دارد، قطعاً هدفش بهبود و ارتقـای نسـخهٔ قبلـی اسـت. بنابراین، نقطهٔ شروع مترجم، متن از پیش‌ترجمه‌شـده نیسـت؛ بلکـه مـتن اصـلی اسـت؛ امـا اگـر مترجم برخی واحدهای سبکی، نحـوی، معنـایی و واژگـانی را از ترجمـهٔ پیشـین بگیـرد، آن‌گـاه مشخصاً به‌نظر می‌رسد مرتکب سرقت زبانی شده است.

همان‌گونه که پیش‌تر نیز گفتیم در پژوهش حاضر منظور از سرقت ترجمـه‌ای، سـرقت نـوع دوم است که در آن چند ترجمه از یک اثـر یکسـان انجـام شـده اسـت و ترجمـه‌هـای مـؤخر از ترجمه‌های پیشین سرقت کرده‌اند. بدین ترتیب، در پژوهش پیشِ رو در چارچوب زبـان‌شناسـی قضـائی بـه بررسـی و تعیـین مجموعـه‌ای از الگوهـا و معیارهـای کمـک‌کننـده در تشـخیص سازوکارهای سرقت زبانی در متن‌های ترجمـه‌ای پرداختـه مـی‌شـود. از ایـن رو، بـا طـرح ایـن پرسش که چه معیارها و سازوکارهای زبانی برای تشخیص سـرقت در مـتن‌هـای ترجمـه‌ای از مـتن‌هـای ترجمـه‌شـدهٔ مشـابه تعیـین‌کننـده اسـت، تـلاش مـی‌شـود تـا شـباهت‌هـا و تفـاوت‌هـای مـتن چهـار ترجمـه از رمـان ***مزرعـهٔ حیوانـات*** نوشـتهٔ جـورج اورول[۱۷] از منظـر زبان‌شناسی قضائی بررسی شود.

۲. پیشینهٔ بررسی سرقت زبانی

مطالعات پیشین در زمینهٔ سرقت زبانی عمدتاً با سه رویکرد به این موضوع پرداخته‌اند؛ رویکـرد آموزشی، رویکرد رایانشی و رویکرد قضائی. اولین بررسی و مطالعـه در زمینـهٔ سـرقت زبـانی که در بافت‌های آموزشی انجام شده است مربوط به کار جانسون (1997) در تحلیل ورقـه‌هـای امتحانی و مقالات دانشجویان است. وی در تحلیل زبان‌شناختی خود میزان سرقت در مقاله‌هـای

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2024-05-05]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1398.10.6.9.1]

سه نفر از دانشجویان را با ابزارهای آماری بررسی کرده است. نتایج نشان داد که بررسی کمیِ آماری واژه‌هایی که تنها یک بار در متن رخ می‌دهند و نیز واژه‌های طبقهٔ بسته و واژه‌های منحصربه‌فرد و مشترک، کمک بسیاری به تشخیص سرقت زبانی در متن‌های نوشتاری دانشجویان می‌کند. پس از جانسون، پژوهش‌های مشابه در بافت آموزشی و دانشگاهی از سوی پژوهشگرانی چون مارش[۱۸] (2004)، چاندراسوما[۱۹] و همکاران (2004)، تامسون[۲۰] (2006)، کِک[۲۱](2007) و شیفر[۲۲] (2010) انجام شد. نقطهٔ تمرکز پژوهش‌یادشده بررسی و استخراج الگوهای سرقت زبانی است که در نوشته‌های دانشجویان برای نگارش مقالات علمی یا پاسخ‌های تشریحی امتحان آنان به‌کار می‌رود.

رویکرد دیگری که در آن به مسئلهٔ سرقت زبانی توجه شده است، رویکرد رایانشی است. تشخیص سرقت در زبان‌های طبیعی با روش‌های آماری یا رایانشی از سال ۱۹۹۰ با بررسی‌هایی در زمینهٔ مکانیسم‌های تشخیص رونگاری در اسناد دیجیتال شروع شده است و قبل از آن، یعنی از سال ۱۹۷۰، با بررسی‌هایی در زمینهٔ تشخیص سرقت کدها در زبان برنامه‌ریزی پاسکال[۲۳] و سی[۲٤] آغاز شده است. پژوهشگرانی چون الزهرانی و همکاران (2012)، چونگ[۲٥] و اسپشیا[۲٦] (2012)، سوساسیلوا (2013)، پاتیل[۲۷] و بومانوار[۲۸] (2016) و تارل و روسو[۲۹] (2012) سرقت زبانی را از این منظر بررسی کرده‌اند. عمدهٔ این پژوهش‌ها ابزارهای رایانشی مفید ارائه داده‌اند و آن‌ها را در حیطهٔ تشخیص سرقت زبانی بر پیکره‌های لایه‌بندی‌شده، اجرا کردند.

تنها پژوهش منسجم با رویکرد قضائی مربوط به پژوهش‌های تارل[۳۰] (2004, 2008) است که به بررسی مقایسه‌ای ترجمه‌های یک متن اصلی به منظور یافتن نمونه‌های سرقت در متن‌های ترجمه‌شده پرداخته است. تارل در پژوهش خود (2004) تحلیلی زبان‌شناختی از یک ترجمهٔ ادبی سرقت‌شده در چارچوب زبان‌شناسی قضائی ارائه می‌دهد. هدف‌های نظری و روش‌شناختی مورد نظر تارل این بود که چه معیارهایی سرقت در بین ترجمه‌ها را از دیگر انواع سرقت متفاوت ساخته و درنتیجه تشخیص آن را مشکل‌تر کرده است و همچنین، چه نشانگرها و معیارهایی در سرقت بین ترجمه‌های ادبی تعیین‌کننده است. پیکرهٔ زبانی مورد بررسی تارل چهار ترجمهٔ اسپانیایی از متن ژولیوس سزار[۳۱] و شکسپیر[۳۲] است. تارل از منظر

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2024-05-05]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1398.10.6.9.1]

کمی و کیفی به تحلیل داده‌ها پرداخته و هدف وی طرح میزان تعیین‌کنندگی شواهد زبانی در امر تشخیص سرقت بوده است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد دانش و مهارت زبان شناختی در سطوح واجی، ساخت‌واژی، نحوی، معنایی، کاربردشناختی و گفتمانی و نیز دربارهٔ تنوع زبان به‌طور کلی (و تنوع جامعه‌شناختی زبان به‌طور خاص) برای اثبات و پرداختن به موارد سرقت ضروری است.

به اعتقاد تارل (۲۰۰٤: ۷ ـ ۸) یک راه مؤثر در ارائهٔ شواهد قضائی زبانی در دادگاه ذکر دو اصل کارآمد زبان‌شناختی است که در بطن رویکردهای جامعه‌شناختی و کاربردشناختی زبان قرار دارد. اصل اول مرتبط با تولید زبان است: هرگاه گوینده یا نویسنده ای پیامی را تولید می‌کند، درواقع، یک متن منحصربه‌فرد را با تعدادی«نشانگر» یا «منابع» زبانی تولید می‌کند که آن را تکرارنشدنی می‌سازد. این اصل در مورد ترجمه هم به‌کار می‌رود. اگرچه در ترجمه، نتیجه و حاصل این اصل با ماهیت خود ترجمه متعادل می‌شود، به این معنا که همهٔ ترجمه‌ها صورت و محتوای اصلی نویسنده را منعکس می‌سازند و در انجام این کار شبیه به اثر اولیه‌اند و همچنین، هر چه ترجمه‌ها به متون اصلی وفادارتر باشند تشخیص اصالت آن‌ها مشکل‌تر خواهد بود.

اصل دوم به تولید و درک زبان در هر دو سوی ترجمه مرتبط است، چنان‌که در بافت‌های خودجوش غیررسمی، گویندگان و نویسندگان یا شنوندگان و خوانندگان، توجه کمی به صورت گفتار یا نوشتار دارند. بنابراین، از نشانگرها و منابع زبانی آگاه نیستند و درنتیجه وقتی خود گویندگان و نویسندگان به این نشانگرها توجهی نکنند، گویشور دیگری هم که سعی در سرقت، تقلید یا رونگاری اثر دارد، به آن‌ها توجه نمی‌کند؛ ولی در بافت‌های رسمی‌تر که کمتر خود-جوش است، مانند مصاحبه‌ها، مقالات و ترجمه‌ها که فعالیت زبانی طراحی شده است و توجه بیشتری به صورت‌های گفتاری و نوشتاری در آن می‌شود، به‌نظر می‌رسد راحت‌تر می‌توان دست به تقلید، رونگاری و سرقت صورت‌های زبانی متن‌های تولیدشده زد.

تارل (2004, 2008) نشان می‌دهد شواهد زبانی می‌تواند به سرقت‌های صورت گرفته در ترجمه‌های آثار ادبی، یعنی مواردی که در دادگاه‌ها دربارهٔشان تصمیم‌گیری می‌شود، کمک کند. به اعتقاد او در پرونده‌های سرقت مترجمان، آستانهٔ شباهت واژه‌های هم‌پوش[۳۳] بسیار بیشتر از متن‌های تألیفی است. وی برای اثبات روابط متنی قوی میان ترجمه‌های (اصلی و متهم)، آستانهٔ

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2024-05-05]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1398.10.6.9.1]

شباهت ۷۰ درصد را مطرح می‌کند. همچنین، در مقایسهٔ ترجمه‌ها برای تشخیص عدم اصالت، علاوه بر واژه‌ها و عبارت‌های هم‌پوش[۳٤]، به واژه‌های مشترک تک‌کاربرد[۳٥]، واژه‌های منحصر-به‌فرد[۳٦] و عبارت‌های مشترک تک‌کاربرد[۳۷] نیز اشاره می‌کند.

واژه‌های هم‌پوش زنجیرهٔ واژه‌های محتوایی یکسان و یا بسیار مشابه است. هم‌پوشی واژگانی یکی از معیارهای بیانگر شباهت‌های متنی بین ترجمه‌هاست که از طریق اندازه‌گیری درصد واژه‌ها و گروه‌های مشابه با شمارش کل واژه‌های محتوایی در متن‌های مورد بررسی محاسبه می‌شود. هر قدر درصد واژه‌های مشابه میان دو متن بالاتر باشد، احتمال ربایش بیشتر است. صرف‌نظر از واژگان هم‌پوش، کشف شباهت‌ها در سطح عبارت‌ها نیز مهم است. چنان‌که هر قدر شمار این عبارت‌ها بیشتر باشد، احتمال اینکه دو متن مورد مقایسه، مستقل تولید شده باشند کم‌تر است.

واژه‌ها و عبارت‌های مشترک تک‌کاربرد آن‌هایی است که تنها یک بار در متن‌های قابل مقایسه ظاهر می‌شوند. هر قدر شمار این واژه‌ها و عبارت‌ها بیشتر باشد، شباهت دو متن بیشتر است.

روش دیگر برای آزمودن استقلال یا وابستگی دو متن بررسی واژه‌های منحصربه‌فرد، یعنی واژه‌هایی که در متن دیگری ظاهر نشده‌اند. واژه‌های منحصربه‌فرد آن دسته از واژه‌هایی-اند که مختص یک ترجمه‌اند؛ یعنی تنها در یکی از نسخه‌های ترجمه به کار رفته‌اند، در حالی‌که در سایر نسخه‌ها این واژه به‌کار گرفته نشده است. درواقع، یکی از شیوه‌های بررسی اینکه آیا دو متن به‌طور مستقل از هم تولید شده‌اند و یا از همدیگر رونگاری کرده‌اند، شمارش تعداد واژه‌هایی است که در یک متن آمده است؛ ولی در متن دیگر رخدادی نداشته است. به بیان دیگر، شمارش واژه‌های منحصربه‌فردی که تنها مختص یک متن هستند. فرض بر این است، اگر دو ترجمه مستقلاً تولیدشده باشند، دربرگیرندهٔ نسبت بالایی از واژه‌های منحصربه‌فردند و اگر چنین نباشد و درصد واژهای منحصربه‌فرد دو متن کمتر باشد، آن متن‌ها به‌طور مستقل و جدا از هم تولید نشده‌اند.

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2024-05-05]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1398.10.6.9.1]

۳. تحلیل ترجمه‌ها

داده‌های پژوهش حاضر برگرفته از چهار نسخه از ترجمه‌های رمان ***مزرعهٔ حیوانات*** (1945) نوشتهٔ جورج اورول (۱۹۰۳ - ۱۹۵۰) است. این ترجمه‌ها در فاصله‌های زمانی تقریباً بیست-ساله و از دهه‌های چهل، شصت، هشتاد و اواسط دههٔ نود خورشیدی انتخاب شده است. در گام نخست، چهار نسخهٔ ترجمه‌ها به ترتیب بر اساس سال نشر در برنامهٔ Microsoft Word تایپ شد. جداسازی جمله‌ها به گونه‌ای انجام شد که جمله‌های هسته (پایه) و وابسته (پیرو)، نظیر به نظیر در مقابل هم و روبه‌روی متن انگلیسی قرار گیرد تا فرایند مقایسه آسان‌تر و عملی‌تر شود. برای پنهان‌ماندن، نام مترجمان با نویسه‌های A، B، C و D و به ترتیب سال انتشار رمزگذاری شده‌اند. اندازهٔ پیکرهٔ بررسی که شامل چهار ترجمهٔ یادشده است در جدول شمارهٔ ۱ آمده است.

جدول ۱: شمار واژه‌های ترجمه‌های مورد بررسی

Table 1: The Number of Words in Studied Translations

متن A	٢٦٤٨٦
متن B	٣١١٧٨
متن C	٣٠٨٨٧
متن D	٣٠٨٨٩

هنگام تحلیل ترجمه‌ها، برای ارجاع به نام مترجمان از نویسه‌های لاتین X، Y، Z و W استفاده شده است. بدین‌صورت که متن A متعلق به مترجم X، متن B متعلق به مترجم Y، متن C متعلق به مترجم Z و متن D متعلق به مترجم W است. سپس توزیع معیارهای مورد بررسی سرقت زبانی با توجه به فراوانی رخداد آن‌ها، از طریق رسم نمودارها و با استفاده از نرم‌افزار Excel انجام شد.

داده‌های پژوهش بر اساس معیارهای تارل (2004 ,2008) جمله به جمله بررسی شد. هدف پژوهش حاضر نشان‌دادن کارکرد سازوکارهای زبان‌شناختی در تشخیص سرقت میان نسخه-

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2024-05-05]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1398.10.6.9.1]

های متفاوت چند ترجمه از رمان ***مزرعهٔ حیوانات*** بر اساس شباهت‌ها و تفاوت‌های متنی است. نتیجهٔ بررسی داده‌ها در ادامه بر اساس میزان فراوانی آن‌ها در هر یک از ترجمه‌ها آمده است.

۱ – ۳- هم‌پوشی در سطح واژه و عبارت

نمودار شمارهٔ ۱ هم‌پوشی واژگانی میان ترجمه‌های مورد بررسی را بر حسب درصد نشان می‌دهد. این نسبت از تقسیم مجموع تعداد واژه‌های محتوایی هم‌پوش بر تعداد کل واژه‌های محتوایی به‌دست آمده است.

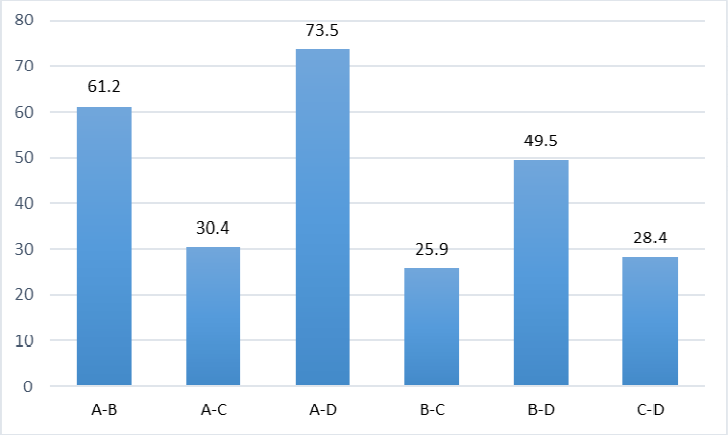

نمودار ۱: هم‌پوشی واژگانی بین‌ترجمه‌ای (بر حسب درصد)

Diagram 1: The Percent of Overlapping Vocabularies in Studied Translations

همان‌گونه که نمودار شمارهٔ ۱ نشان می‌دهد، بیشترین درصد شباهت به ترتیب میان ترجمه‌های A و D با ۷۳.٥ درصد و سپس میان متن‌های A و B با ٦۱.۲ درصد است. پس از آن، میان دو متن B و D با ٤۹.٥ درصد شباهت، بیشترین میزان هم‌پوشی واژگانی مشاهده می‌شود. در جدول شمارهٔ ۲، نمونهٔ واژه‌های هم‌پوش به صورت پررنگ ارائه شده است.

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2024-05-05]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1398.10.6.9.1]

جدول ۲: نمونه‌ای از کاربرد واژه‌های هم‌پوش در ترجمه‌های مورد پژوهش

Table 2: The Example of Overlapping Vocabularies in Studied Translations

متن اصلی	Benjamin was the oldest animal on the farm, and the worst tempered.
متن A	**بنجامین** سالخورده‌ترین **و بدخلق‌ترین حیوان مزرعه بود**.
متن B	**بنجامین پیرترین و بدخلق‌ترین حیوان مزرعه بود**.
متن C	**بنجامین** از دیگر **حیوانات مزرعه پیرتر** و بدعنق‌تر **بود**.
متن D	بنیامین **پیرترین و بدخلق‌ترین حیوان مزرعه بود**.

با مقایسهٔ دوبه‌دوی ترجمه‌ها، می‌بینیم که متن A و B دارای هم‌پوشی زیادی‌اند و تنها اختلافشان واژهٔ «سالخورده‌ترین» در متن A است. به‌عبارتی، مترجم Y واژهٔ هم‌معنای «پیر» را در متن خود، یعنی متن B جایگزین کرده و بدین ترتیب متن را اندکی از متن A متمایز ساخته است. متن B و متن D اگر از تغییر آوایی ایجادشده در گروه اسمی خاص یعنی «بنجامین» و «بنیامین» صرف‌نظر شود با هم هم‌پوشی کامل دارند. با توجه به مسیر سرقت، متن D رونگاری کامل از متن B است و متن B نیز با متن A دارای هم‌پوشی کامل است. از این میان، مترجم Z ترجمهٔ متفاوت‌تری نسبت به سه ترجمهٔ دیگر ارائه داده است.

هم‌پوشی افزون بر سطح واژه در سطح عبارت نیز رخ می‌دهد. همان‌گونه که اشاره شد، تعداد عبارت‌های مشابه به‌کاررفتهٔ میان دو متن می‌تواند معیاری برای نشان‌دادن سرقت زبانی باشد. در جدول شمارهٔ ۳، نمونه‌ای از هم‌پوشی در سطح عبارت و در نمودار شمارهٔ ۲، شکل گرافیکی هم‌پوشی در سطح عبارت ارائه شده است.

جدول ۳: نمونه‌ای از کاربرد عبارت‌های هم‌پوش در ترجمه‌های مورد پژوهش

Table3: The Example of Overlapping Phrases in Studied Translations

متن اصلی	It did not seem strange when Napoleon was seen strolling in the farmhouse garden with a pipe in his mouth.
متن A	**دیگر وقتی ناپلئون را می‌دیدند که قدم می‌زند و پیپ در دهان دارد *تعجب نمی‌کردند*.**
متن B	و حتی **ناپولئون را می‌دیدند** که **پیپی در دهان دارد** و در باغ خانه رعیتی **قدم می‌زند**، دیگر ***تعجب نمی‌کردند***.
متن C	موقعی که ناپلئون را دیدند که در باغ پیپ به دهان گشت‌وگذار می‌کند به نظرشان عجیب نرسید.
متن D	**دیگر وقتی ناپلئون را می دیدند که قدم می‌زند و پیپ در دهان دارد**، غیرعادی به‌نظر نمی‌رسید.

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2024-05-05]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1398.10.6.9.1]

همان‌گونه که مشاهده می‌کنید، شباهت در سطح عبارت میان دو متن A و D بسیار زیاد است. عبارت‌های «دیگر وقتی ناپلئون را می‌دیدند»، «که قدم می‌زند» و «پیپ در دهان دارد» سه عبارتی است که به صورت مشترک در هر دو ترجمه به‌کار رفته است. بر اساس مسیر سرقت، متن D از واژه‌ها و عبارت‌های به‌کار رفته در متن A استفاده و به نوعی از متن A رونگاری کرده است. عبارت‌های «ناپلئون را می‌دیدند»، «پیپ در دهان دارد»، « قدم می‌زند» و نیز گروه فعلی «تعجب نمی‌کردند» به صورت مشترک در متن A و B مشاهده می‌شود. همچنین، عبارت-های «پیپی در دهان دارد» و «قدم می‌زند» میان سه متن A، B و D مشترک است. نمونهٔ ذکر-شده نشان می‌دهد که متن B و D در ترجمهٔ این عبارت‌ها مستقل از متن A عمل نکرده و از عبارت‌های به‌کار رفته در متن A در ترجمهٔ خود استفاده کرده‌اند. نکتهٔ جالب توجه در این میان که بر سرقت زبانی مترجم W بیش از پیش صحه می‌گذارد، ترجمه‌نکردن عبارت « in the farmhouse garden» است. این عبارت در متن A نیز ترجمه نشده است و این احتمال وجود دارد که ترجمهٔ مترجم W از روی متن اصلی نسخهٔ انگلیسی نباشد.

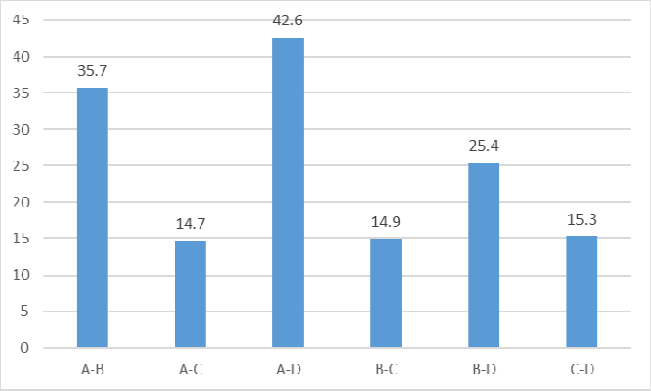

نمودار۲: هم‌پوشی بین‌ترجمه‌ای در سطح عبارت (بر حسب درصد)

Diagram2: The Percent of the Overlapping Phrases in Studied Translations

طبق نمودار شمارهٔ ۲، بیشترین درصد شباهت در سطح عبارت به ترتیب میان متن‌های A

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2024-05-05]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1398.10.6.9.1]

و D با ٤٢.٦ درصد و سپس میان متن‌های A و B بـا ٣٥.٧ درصـد اسـت. پـس از آن، میـان دو متن B و D با ٢٥.٤ درصد شباهت، بیشترین میزان هم‌پوشی در سطح عبارت مشاهده می‌شود.

با نگاهی به نمودارهای ١ و ٢، این نکته مشخص می‌شود که هم‌پوشی در سطح واژه رخداد بیشتری نسبت به هم‌پوشی در سطح عبارت دارد. در هر دو مورد بیشترین شباهت به ترتیب میان متن‌های A و D و سپس متن‌های A و B است. همچنین، میان متن‌های B و D نیز شباهت نسبتاً مهمی مشاهده می‌شود. در نمودار شمارهٔ ٣، هم‌پوشی بین‌ترجمه‌ای به تفکیک واژه و عبارت بر حسب درصد ارائه شده است.

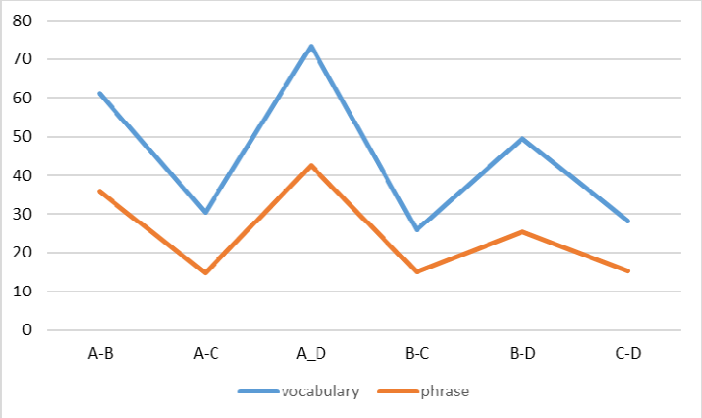

نمودار ٣: درصد هم‌پوشی بین‌ترجمه‌ای به تفکیک واژه و عبارت (بر حسب درصد)

Diagram3: The Percent of the Overlapping Vocabularies and Phrases in Studied Translations Separately

همان‌گونه که در نمودار شمارهٔ ٣ مشاهده می‌شود، بیشتر شباهت‌ها در سـطح واژه رخ داده است. بیشترین شباهت میان دو مـتن A و D بـا درصـد هـم‌پوشـی واژگـانی (٧٣.٥ درصـد) و هم‌پوشی عبارت‌ها (٤٢.٦ درصد) است.

٢ – ٣. واژه‌های منحصربه‌فرد

در جدول شمارهٔ ٤، توزیع مقایسهٔ جفت به جفت واژه‌های منحصربه‌فرد چهار متن ترجمـه‌شـده

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2024-05-05]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1398.10.6.9.1]

آمده است.

جدول ۴: توزیع واژه‌های منحصربه‌فرد هر ترجمه با مقایسهٔ دودویی (بر حسب درصد)

Table4: Distribution of Unique Vocabularies in Each Translation with Paired Comparison

A-B	A-C	A-D	B-C	B-D	C-D
A: ٥.٢٤	A: ٦.٢٩	A: ٦.١٧	B: ٧.٢٨	B: ٢.٢٠	C: ٧.٢٧
B: ٦.٢٠	C: ٧.٣٥	D: ١٦.١٥	C: ٦.٣٦	D: ٤.١٧	D: ٦.١٨

همان‌گونه که جدول شمارهٔ ٤ نشان می‌دهد، متن A و D کم‌ترین میزان تعداد واژه‌های منحصربه‌فرد را نسبت به سایر ترجمه‌ها دارند و این نشان می‌دهد که تفاوت‌های متنی میان دو نسخهٔ ترجمه نسبت به سایر ترجمه‌ها کمتر است. این امر می‌تواند دلیل دیگری بر وجود رابطهٔ وام‌گیری متخلفانه و یا سرقت زبانی میان متن دوم از متن اول باشد. در جدول ٥، نمونه واژه‌های منحصربه‌فرد به‌کار رفته در یک ترجمه نسبت به سایر ترجمه‌ها مشاهده می‌شود.

جدول ۵: نمونه‌ای از واژه‌های منحصربه‌فرد متن ترجمه‌های مورد بررسی

Table5: The Example of Unique Vocabularies in Studied Translations

متن A	معهذا، بلادرنگ، معذلک، مندرس، حمایل، اقتضا، مراجعت، ملازم، انتفاع، ازمنه، مظفرانه
متن B	بی‌درنگ، مبادی، فربه، مطول، تمرد، طیب خاطر، رویا، مستولی، سرافراز، ماحصل، فرخنده
متن C	بنی بشر، بنی حیوان، قلتشن، پادرختی، پنجولی، المشنگه، صباح، غریو، قشون، قشقرق
متن D	تلاطم، تغییرناپذیر، زودگذر، ملاک، گوش‌خراش، تمسخرآمیز، مقتدا، فرتوت، باده، خارق‌العاده

۳ - ۳. واژه‌ها و عبارت‌های مشترک تک‌کاربرد

در جدول شمارهٔ ٦، تعداد واژه‌ها و عبارت‌های مشترک تک‌کاربرد در مقایسهٔ دو دویی متن‌ها مشاهده می‌شود.

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2024-05-05]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1398.10.6.9.1]

جدول ۶: نمونه‌ای از کاربرد واژه‌های مشترک تک‌کاربرد در ترجمه‌های مورد پژوهش

Table6: The Example of Shared Once-only Words in Studied Translations

متن اصلی	and surveyed with speechless admiration the plough land, the hayfield, the orchard, the pool, the spinney.
متن A	و با سکوتی آمیخته با تحسین زمین زراعتی، یونجه‌زار، باغ میوه، استخر و جنگل را ممیزی کردند.
متن B	و با تحسینی وصف‌ناپذیر زمین شخم‌زده، یونجه‌زار، باغ میوه، برکه و جنگل کوچک را بازدید کردند.
متن C	و با **زبان بی زبانی** به تحسین و بررسی زمین شخم‌زده، یونجه‌زار، باغ، برکه و بیشه پرداختند.
متن D	با **زبان بی زبانی** به تحسین زمین زراعتی، یونجه‌زار، باغ میوه، استخر و جنگل و بوته‌زار، همه را بررسی کردند.

همان‌گونه که در جدول شمارهٔ ٦ مشاهده می‌شود، مترجمان در دو متن A و B به ترتیب معادل‌های «سکوتی آمیخته با تحسین» و «تحسینی وصف‌ناپذیر» را برای « speechless admiration» انتخاب کرده‌اند. مترجم در متن C اصطلاح عامیانه‌تر «زبان بی‌زبانی» را انتخاب کرده است که خلاف ترجمه‌های پیشین سبکی متفاوت‌تر و عامیانه‌تر دارد. این عبارت تنها یک بار در متن ترجمه C به‌کار رفته است. با توجه به مسیر سرقت زبانی، در ترجمهٔ D نیز دقیقاً این عبارت از ترجمهٔ متن C رونگاری شده است. در جدول شمارهٔ ۷، تعداد واژه‌ها و عبارت-های مشترک تک‌کاربرد در مقایسهٔ دو دویی متن‌ها مشاهده می‌شود.

جدول ۷: مقایسهٔ دو دویی متن‌های ترجمه بر حسب تعداد واژه‌ها و عبارت‌های مشترک تک‌کاربرد

Table7: The Comparison of Translations in Paired Groups by the Shared Once-only Words and Phrases

متن ترجمه‌ها	واژه	عبارت
A-B	۲۳	۱۷
A-C	۱۲	۹
A-D	۳۵	۲۲
B-C	۱۰	٦
B-D	۱۸	۱۵
C-D	۱۵	۸

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2024-05-05]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1398.10.6.9.1]

همان‌گونه که جدول شمارهٔ ۷ نشان می‌دهد، بیشترین تعداد واژه‌های مشترک تک‌کاربرد میان متن‌های A و D با فراوانی ۳۵ واژه مشاهده می‌شود. پس از آن، متن‌های A و B و سپس متن‌های B و D با تعداد ۲۳ و ۱۸ واژهٔ مشترک، بیشترین میزان شباهت را با هم دارند. همچنین، رخداد عبارت‌های مشترک تک‌کاربرد میان متن‌های A و D با فراوانی۲۲ نسبت به سایر متن‌ها بیشتراست. این معیار نیز نشان می‌دهد میان دو متن A و D می‌تواند رابطهٔ سرقت زبانی وجود داشته باشد.

۴. بحث

تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش بر اساس چهار معیار مطرح‌شده از سوی تارل (2004) میان چهار نسخهٔ ترجمه‌شدهٔ ***مزرعهٔ حیوانات*** نشان می‌دهد که میان دو نسخه از ترجمه‌ها، یعنی متن‌های A و D رابطهٔ سرقت زبانی وجود دارد. میان دو متن یادشده آستانهٔ شباهت واژگانی ۷۳٪۵ درصد است، درحالی‌که به لحاظ تعداد واژه‌های منحصربه‌فرد، شباهت کمی میان دو متن دیده می‌شود. همچنین، میان دو متن سرقت‌کننده و سرقت‌شده، بیشترین تعداد واژه‌ها و عبارت‌های مشترک تک‌کاربرد مشاهده می‌شود. همچنین، نتایج داده‌ها، بیانگر شباهت زیاد میان دو متن A و B نیز است؛ ولی با توجه به پایین‌تر بودن از آستانهٔ مورد نظر، یعنی ۷۰٪ درصد نمی‌توان آن را جزو نمونه‌های سرقت زبانی محسوب کرد.

بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر، به‌نظر می‌رسد سازوکارهای مطرح‌شده می‌توانند در راستای تشخیص سرقت زبانی در ترجمه کمک‌کننده باشند. تعیین‌کنندگی این معیارهای ارائه‌شده در تشخیص سرقت زبانی در پژوهش حاضر نیز تأیید شد که همسو با یافته‌های پیشین است. همچنین، پژوهش حاضر نشان داد تولید زبانی بیشتر ماهیتی منحصربه‌فرد دارد، چنانچه تارل (2008) نیز در پژوهش خود به این مورد اشاره کرده است. هنگامی که در دو متن درصد بالایی از واژه‌ها و عبارت‌های مشابه به‌صورت مشترک به‌کار رفته‌اند، باید به رابطهٔ سرقت زبانی میان دو متن شک کرد. ماهیت منحصربه‌فرد تولید زبانی بر این امر صحه می‌گذارد. هنگامی که درصد بالایی از واژه‌ها، عبارت‌ها و جمله‌ها در کاربرد و تولید زبانی منحصربه‌فرد و ویژه‌اند، احتمال اینکه مؤلف یا مترجم واژه‌ها و عبارت‌های دیگری را ربایده باشد نیز کم‌تر می‌شود.

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2024-05-05]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1398.10.6.9.1]

به این نکته باید اذعان داشت که وجود شباهت در ترجمه‌های متوالی از یک اثر امری قابل پیشی‌بینی است؛ اما در این باره باید دو نکته را مد نظر قرار داد. اول اینکه هدف مترجم از ترجمهٔ دوبارهٔ یک متن چیست. قطعاً مترجم در راستای بازترجمهٔ اثر، هدف‌ها و دلیل‌های خاص خود را دارد و هدف از بازترجمهٔ یک اثر، تکرار ترجمهٔ پیشین نیست. بنابراین، انتظار می‌رود نسخه‌های بعدی که پس از اولین ترجمه منتشر می‌شوند شباهت قابل‌ملاحظه‌ای با متن‌های پیشین نداشته باشد. دوم اینکه بیشتر ترجمهٔ اثر اصلی دارای ویژگی‌های سبکی خاص، انتخاب-های ویژهٔ واژگانی، جمله‌های پیچیده، استعاره‌ها و ضرب‌المثل‌ها و ویژگی‌های متنی منحصربه-فرد خود است و این امر زمینه را برای تطابق و شباهت‌های بیشتر میان بازترجمه‌ها کم‌رنگ‌تر می‌کند. معمولاً همهٔ بخش‌های یک اثر به یک اندازه سختی و پیچیدگی ندارند. در صورتی‌که در واکاوی داده‌های پژوهش، میان دو متن A و D حتی در جمله‌های پیچیده، استعاره‌ها و ضرب-المثل‌ها نیز شباهت بسیار زیادی یافت شد. مانند این جمله در ترجمهٔ D «اما با این حال، از کار و تلاش خوک‌ها و سگ‌ها که هم تعدادشان زیاد و نیز همیشه اشتهای خوبی داشتند، خوراک تولید نمی‌شد» که شباهت بسیار زیادی با ترجمهٔ A«اما به هرحال از کار خوک‌ها و سگ‌ها که هم تعدادشان خیلی زیاد بود و هم همیشه اشتهای خوبی داشتند مواد غذایی تولید نمی‌شد» دارد.

رمان ***مزرعهٔ حیوانات*** که تاکنون بیش از هفتاد بار ترجمه شده است به لحاظ پیچیدگی‌های متنی در زمرهٔ متن‌های پیچیده قرار نمی‌گیرد. بنابراین، چه دلیلی می‌تواند علاقهٔ مترجمان را برای ترجمهٔ چندین‌بارهٔ این اثر برانگیزد؟ آنچه از تحلیل داده‌های این پژوهش به‌دست آمد، نشان می‌دهد متن D که متعلق به دههٔ ۹۰ خورشیدی است با متن A که اولین ترجمهٔ این اثر است شباهت بسیار زیادی دارد. در مواردی نیز مترجم متن D تلاش کرده است تا متن خود را از متن اولیه دورتر سازد. اگرچه در این زمینه چندان هم موفق عمل نکرده است. مثلاً مترجم متن D برای اینکه متن خود را از ترجمهٔ A در جملهٔ «هنوز خواب و خیال‌های ایام گذشته را در سر می‌پروراندند» متفاوت سازد، از ترکیب دور از ذهن رؤیا و خیال استفاده کرده است و متن را این‌چنین ترجمه کرده است. «هنوز رؤیا و خیال ایام گذشته را در سر می‌پروراندند». به نوعی مترجم متن D تلاش کرده است تا متن خود را به گونه‌ای از متن پیشین متمایز سازد. چه

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2024-05-05]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1398.10.6.9.1]

دلیلی وجود دارد که پس از گذشت پنج دهه از ترجمهٔ اولیهٔ این اثر، متنی با شباهت بسیار بالا به‌عنوان بازترجمهٔ این اثر دوباره عرضه شود؟

به‌نظر می‌رسد جامعهٔ علمی امروز ایران نیازمند بررسی‌ها و پژوهش‌های گسترده‌تر در زمینهٔ موضوع تشخیص سرقت زبانی است و همچنین، نیازمند راهکارهایی برای کاهش نشر و تکثیر آثاری است که رنگ‌وبوی سرقت زبانی دارند.

۵. نتیجه

در پژوهش حاضر در چارچوب زبان‌شناسی قضائی بر مبنای الگوهای تارل (2004) در مورد تشخیص سرقت زبانی به این مسئله میان چهار نسخهٔ ترجمه‌شده از اثر ***مزرعهٔ حیوانات*** نوشتهٔ جورج اورول پرداخته شد و بر اساس تحلیل داده‌ها نمونه‌ای از مورد سرقت در ترجمه، میان داده‌ها مشاهده شد. در این پژوهش تلاش بر آن بود تا نشان داده شود چگونه سازوکارهای ارائه‌شده می‌توانند سرقت در ترجمه را تشخیص دهند. آنچه خلأ وجودی آن در این پژوهش به‌شدت حس می‌شد، نبودِ نرم‌افزارهای جامع برای زبان فارسی در تشابه‌یابی و تفاوت‌یابی متن‌هاست. وجود نرم‌افزارهای جامع تشابه‌یاب و تفاوت‌یاب متنی می‌تواند روند تشخیص سرقت زبانی در متن‌ها را سریع‌تر و دقیق‌تر کند. آنچه ضرورت انجام چنین پژوهش-هایی را بیش از پیش ایجاب می‌کند این است که در دنیای امروز با پیشرفت روزافزون دانش و فناوری، نگارش منابع علمی از قبیل کتاب، مقاله و نیز ترجمهٔ منابع از زبان‌های دیگر به زبان مبدأ روند فزاینده‌ای داشته است و همگام با این افزایش چشمگیر، ناگزیر امکان وام‌گیری‌های زبانی متخلفانه و به تبع آن سرقت‌های زبانی از سوی برخی نویسندگان و مترجمان صورت می‌گیرد. بنابراین، شناخت و آگاهی جامع از فرایند سرقت زبانی چه در منابع دانشگاهی و چه در منابع ترجمه‌شده، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر برای جامعهٔ علمی است. با شناخت هر چه بهتر این پدیده این امکان فراهم می‌شود که پارامترها و شاخص‌هایی در تشخیص آن ارائه شود و در آینده از رخ‌دادن این پدیده در منابع علمی جلوگیری شود و یا دست کم از میزان رخداد آن کاسته شود. در پژوهش‌های آتی می‌توان همین مسئله را در مورد مقاله‌های علمی، پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویان بررسی و تحلیل کرد. نگارندگان معتقدند انجام پژوهش در زمینهٔ تشخیص سرقت زبانی این آگاهی را در سطح وسیع‌تری به جامعهٔ علمی ایران منتقل می‌کند که این مسئلهٔ مهم را به‌هنگام نگارش پژوهش‌های خود همواره مورد نظر داشته باشند و آن را نه

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2024-05-05]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1398.10.6.9.1]

به‌عنوان یک اتفاق پیش‌پاافتاده؛ بلکه به‌عنوان یک جرم زبانی تلقی کنند. پیشنهاد دیگری که برای مطالعات آتی می‌تواند مفید باشد بررسی سرقت زبانی از زاویه‌ای دیگر است. گاهی مؤلف سارق، متنی از یک کتاب را که به زبان دیگری نوشته شده است، به زبان مبدأ ترجمه می‌کند و آن را با عنوان تألیف منتشر می‌کند. این پدیدهٔ تأسف‌بار که رخداد آن نیز کم نیست، جای پژوهش بسیار دارد.

۶. پی‌نوشت‌ها

1. forensic linguistics
2. linguistic plagiarism
3. forensic linguistics
4. theft
5. deception
6. textual borrowing
7. transgressive intertextuality
8. S. Angelil-Carter
9. J. Olsson
10. M. Coulthard
11. authorship detection
12. J. Maddox
13. R. Sousa Silva
14. translingual plagiarism
15. M. T. Turell
16. L. Leighton
17. George Orwell
18. W. C. Marsh
19. R. Chandrasoma
20. C. H. Thompson
21. C. Keck
22. C. H. Schaefer
23. pascal programming
24. C programming language
25. M.Chong
26. L.Specia
27. A. Patil
28. N. Bomanwar
29. P. Rosso
30. M. T. Turell

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2024-05-05]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1398.10.6.9.1]

31. *Julius Ceaesar*
32. W. Shakespeare
33. overlapping vocabulary
34. overlapping phrases
35. shared once-only words
36. unique vocabulary
37. shared once-only phrases

۷. منابع

- فضیلت، محمود (۱۳۹۲). ***سرقات ادبی: سخن‌ربایی و گونه‌های آن و نقد منابع و مأخذ***. تهران: زوار.

References:

- Alzahrani S.M.; N. Salim & A. Abraham, (2012), "Understanding plagiarism linguistic patterns, textual features, and detection methods". *IEEE transactions on systems, MAN, and cybernetics, Part c: Applications and Reviews*, Vol. 42, No.2.
- Chong, M. & L. Specia, (2012), "Linguistic and statistical traits characterizing plagiarism". *Proceedings of COLING*: Poster. Pp. 195-204.
- Angelil-Carter, S. (2000). *Stolen Language? Plagiarism in Writing*. Person Education Limited.
- Chandrasoma, R.; C. Thompsonand & A. Pennycook,(2004), "Beyond plagiarism: Transgressive and nontransgressive intersexuality". *Journal of Language, Identity, and Education*, 3(3). Pp. 171-193.
- Coulthard, R.M. (2005)."Some forensic applications of descriptive linguistics", available at *http:// www. Aston. Ac.uk/1ss/Staff/profile/ Coulthardm.jsp*.
- Coulthard, M. & A Johnson, (2007), *An Introduction to Forensic Linguistics: Language in Evidence*. London and New York: Rutledge.
- Fazilat, M. (2013). *Plagiarism: The Robbery of Speech, the Species and the Criticism of Sources and the Spiritual Possession*. Tehran, Zavvar. [In Persian].

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2024-05-05]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1398.10.6.9.1]

- Johnson, A. (1997). "Textual Kidnapping: A case of plagiarism among three students' texts?" *Forensic Linguistics*. 4 (2). Pp. 210-225.
- Keck, C. (2007). *University Student Textual Borrowing Strategies. PhD Dissertation.* Northern Arizona University.
- Leighton, L. (1994). "Translation and plagiarism: Puškin and D. M. Thomas". *The Slavic and East European Journal*. Vol (38). Pp. 69-83.
- Maddox, J. (1991). "Another mountain from a molehill", *Nature*, 351(13).
- Marsh, W. C. (2004). *Knowledge Incorporated: Plagiarism and Anti-Plagiarism Therapies in Higher Education. Ph.D. Dissertation*, University of California.
- Olsson, J. (2008). *Forensic Linguistics: An introduction to Language, Crime and the Law*. Bloomsbury Academic.
- Orwell, G. (1945). *Animal Farm*. London: Secker and Warburg.
- Patil, A. & N. Bomanwar ,(2016), "Survey on different plagiarism detection tools and software's". *International Journal of Computer Science and Information Technology*. Vol 7(5). Pp. 2191-2193.
- Schaaf, A. V. (2005). *Plagiarism: A philosophical analysis of aspects of property, theft, and deception*. MA Thesis, The University of Guelph.
- Schaefer, C. H. (2010). *A Case Study of Faculty Perception of Student Plagiarism. PhD Dissertation*.
- Sousa-Silva, R. (2013). *Detecting Plagiarism in the Forensic Linguistics Turn: School of Languages and Social Sciences*, *Ph.D. Dissertation.* Aston University.
- Suh, S. J. (2008). *Plagiarism, Textual Borrowing, or Something Else? An L2 Student's Writing-from-Source Tasks. Ph.D. Dissertation.* University of Maryland.
- Thompson, C. H. (2006). *Plagiarism or Intertextuality? A Study of the Politics of Knowledge*, *Identity and Textual Ownership in Undergraduate Student Writing. Ph.D. Dissertation*. University of Technology, Sydney.

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2024-05-05]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1398.10.6.9.1]

- Turell, M. T. (2004). "Textual kidnapping revisited: The case of plagiarism in literary Translation". *The International Journal of Speech, Language and The Law*, 11(1).Pp. 1-26.
- Turell, M. T. (2008). *Plagiarism: Dimensions of Forensic Linguistics*, (265-299). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamin Publishing Company.
- Turell, M. T. & P. Rosso, (2012). "Computational approaches to plagiarism detection and authorship attribution in real forensic cases". In *Proceedings of IAFL,* Porto, Portugal.
- Yang, W. (2014). *A quantitative study of ESL/EFL students' understanding of plagiarism*. MA Thesis, Indiana University of Pennsylvania.

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2024-05-05]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1398.10.6.9.1]

Exploring linguistic criteria of plagiarism detection in translation based on Turell's model

Parvaneh Memarian[1], Farhad Sasani[2*]

1. Ph.D. Candidate in Linguistics, Faculty of Literature, Alzahra University, Tehran, Iran
2. Associate Professor, Department of Linguistics, Faculty of Literature, Alzahra University, Tehran, Iran

Received: 7/01/2019 Accepted: 17/02/201

It is commonly thought that when a work goes through retranslation process, the latest ones are expected to contribute to a better understanding of the text. However, it is not always the case, at least in Iran. The book market of Iran is replete with retranslated versions of classic works most of which are not genuine translation but plagiarized version of previous translations. One famous example is George Orwell's *Animal Farm* which has been translated into Persian more than 70 times by different translators since 1348. Regarding this issue, the present study attempts to investigate four Persian translations of *Animal Farm* based on forensic linguistics framework. The main goal of the present research is to demonstrate the patterns of plagiarism detection between different versions of translations of the same original piece of work based on textual similarities and differences. The project primarily centers on this question: what linguistic criteria are determinant in detecting plagiarism in translated texts? For our analysis, the data of the present research has been elicited from four Persian translations of this novel chosen by a time-lapse of 20 years between translations. Data were analyzed based on plagiarism detection patterns introduced by Turell (2004). The results of the study revealed a case of plagiarism among investigated translations. Disputed text overlaps 73.5% and 42.6% with plagiarized text in terms of vocabulary and phrasal similarity, respectively. In terms of unique vocabulary, they show the proportion of 17.6% to 15.16%. The disputed and plagiarized texts also have 35 shared-once only words and 22 shared-once only phrases. The article concludes that the proposed quantitative criteria of Turell's model perform well in plagiarism detection which replicates the results of previous studies. We believe that science society of Iran must pay more attention to plagiarism

* Corresponding Author's E-mail: fsasani@alzahra.ac.ir

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2024-05-05]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1398.10.6.9.1]

in order to find a solution to suppress publication and proliferation of the plagiarized texts.

Keywords: Forensic linguistics, Plagiarism, Translation, Retranslation, Animal Farm

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2024-05-05]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1398.10.6.9.1]